

1.1

Sudbina, imenica

1. moć koja neumitno predodređuje događaje iz večnosti
2. ono što je suđeno da se dogodi
3. osuđeno na propast

NOUZLI KLABMEN JE ušao u naše živote kao sudbina iako je spolja izgledao kao kamp-prikolica.

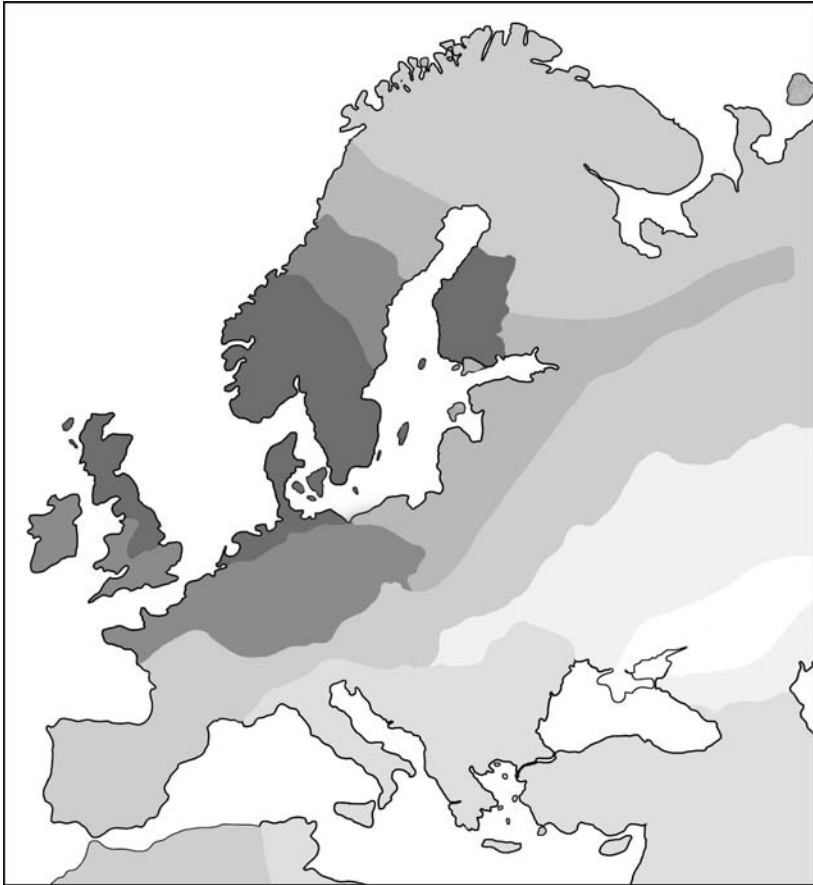
Zatekao se jednog jutra na prilazu za automobile ispred naše kuće, poput svemirskog broda s neke planete mnogo uzbudljivije od naše. Unutra je bio opremljen šporetom na gas marke *kalor* s rešetkom za gril u visini očiju i frižiderom koji se pretvarao da je orman. Tifani i ja, iskusna njuškala acetona i isparenja s benzinskih pumpi, stajale smo na pragu i udisale pomalo otrovan miris novih presvlaka i nadanja. Imala sam osam godina i verovala sam da tehnologija može promeniti život. Tako su barem govorili u televizijskim reklamama.

Sačuvala sam porodičnu fotografiju koja je snimljena toga dana. Stojimo na prilazu za automobile, nasmejani, samouvereni, rame uz rame. Ta fotografija me podseća na sovjetske plakate iz tridesetih godina: porodica Monro, hrabri pioniri nove vrste letovanja, ponosno zagledani u budućnost. Čkiljim na suncu, a majka je sigurno trepnula jer su joj oči na fotografiji zatvorene. Inače izgledamo srećno.

Na fotografiji se kamp-prikolica slabo vidi kao nejasan svetlosmeđi obris, što odgovora njenom pomalo mističnom prisustvu među nama. Kao porodica retko smo provodili vreme izvan kuće, već smo više uživali u igri *zmije i merdevine*¹ ili gundanju. Ipak, robovali smo vrlo novom svetu koji je predstavljala kamp-prikolica. Svi smo pročitali prateći prospekt i znali smo da je *nouzli klabmen* spoj moći progresa i ideje o slobodnoj volji: *Bićemo putnici savremenog doba, ići kud god*

poželimo. Samo što se to nikada nije dogodilo već smo išli tamo gde bi majka odlučila da idemo, a to je bio Norfok.

Evo i nje, izlazi iz okvira fotografije i vraća se natrag u kuću. Svinjski but traži njenu punu pažnju, tepih u hodniku treba da se usisa, kutija za zamrzavanje u frižideru mora da se odmrzne. Vraća se na prstima preko prilaza za automobile, dok joj uvojci naprskani lakom za kosu poskakuju a neprimetan osmeh zadovoljstva poigrava u uglu usana.

SLIKA 1 Mapa genetskog nasleđa u Evropi

Ne uspevam da odgonetnem misli koje promiču iza prozračnih zavesa njenih očiju, ali pretpostavljam da razmišlja o novoj kuhinji po meri koja će jednoga dana biti njena. Pred očima mi lebde svetlosmeđi kuhinjski elementi marke *formika* i ugrađena rerna.

Da li pridajem preveliku važnost kamp-prikolici u porodičnoj istoriji ili možda preuveličavam? Nisam sigurna. Alister je taj koji veruje u sudbinu, ali je ne zove tako, već „genetska predispozicija”. Doduše, on ima svoje razloge za to. Priznajem, mnogo sam skeptičnija od njega, ali, kao što ćete videti, imam svoje razloge za to.

Alister je moj muž. Možda ste već čuli za njega, za Alistera Beterona, autora knjige *Dete sudbine: Priroda protiv odgoja u doba genoma*. Ako pogledate sedmu stranu prvog izdanja, naći ćete i mene: „Mojoj dragoj supruzi”, kaže u posveti. Nisam dospela u drugo izdanje zbog toga što, kako mi je rečeno, nije bilo prostora.

Da nisam bila u braku sa Alisterom, pretpostavljam da bih priču koja sledi drugačije ispričala. Ali znam ono što znam. Jednom mi je pokazao mapu gena. Ličila je na grafikon s temperaturom ili s padavinama, gde je Evropa predstavljena u nijansama sive. Mapa pokazuje kako se stanovništvo mešalo i stapalo, pa je moguće pratiti njihove seobe preko kontinenata na osnovu DNK, koja se nalazi u ćelijama njihovih potomaka. „To smo ti i ja”, rekao je Alister, „mi smo zbir prošlih događaja.” „Misliš, zbir naših prošlosti”, upitala sam. „Ne”, objasnio je, „mi smo zbir prošlosti nekih drugih ljudi. Sačinjeni smo od gena drugih ljudi. Mi smo delići koje oni ostavljaju za sobom.”

Istina je, imam žućkastu kožu na baku i svetlosmeđu kosu na majku, ali ne mogu njih da krivim za ono što se dogodilo. Nikog ne mogu da krivim za to. Nikog drugog do sebe. Ja, Rebecka Monro, preuzimam punu odgovornost za većinu onoga što se dogodilo. A za ostalo? To pripisujem slučaju – pogrešno odabranom trenutku – lošoj sreći. Takva teorija nije u modi, ali, pošto se radi o sedamdesetim godinama, možda je najbolje izostaviti modu iz priče.

1.2

Porodica, imenica

osnovna društvena grupa u zajednici
koja se obično sastoji od jednog ili dva
roditelja i njihove dece

„MISIONARSKA POZA”, čitala je Lusi. „Naziv koji su dali veseli Poli-nežani, kojima se više dopadalo da žive u nevenčanoj zajednici nego u braku po evropskim merilima. Poruga jednoj od najzahvalnijih poza u seksu.”

Ležali smo na krevetu njenih roditelja i listali stranice najnovijeg otkrića.

„Ko su Poli Nežani?”

Lusi podiže pogled dok joj se tamna kosa zatalasala oko lica i slegnu ramenima.

„**Krupad** bilo koja poza u kojoj muškarac ženi prilazi otpozadi, tj. sve poze otpozadi osim onih pri kojima žena drži jednu nogu između njegovih ili je na boku. Pogledati **Kusad**.”

Nastala je kratka pauza dok smo obe pokušavale da zamislimo tu pozu.

„Šta piše pod **Kusad**?”

Obe smo tu reč izgovorile kao kju-is-ejd. U osnovnoj školi u Midltonu nije se učio francuski jezik.

„Kju-is-ejd”, reče Lusi, pažljivo izgovarajući reči glasom Anđele Ripon, koja na televiziji iznosi podatke o nezaposlenosti. „Muškarac ženi prilazi s leđa dok ona drži jednu nogu između njegovih, a drugu delimično podignutu – u nekim slučajevima ona je na boku dok gleda na drugu stranu.”

Zurile smo u sliku koja je ilustrovala taj pasus u knjizi. Ilustracija je bila muljava i nevešta, ali se na njoj sasvim jasno video muškarac

bez odeće. Izgledalo je kao da u ruci drži dršku od metle. Crtež je bio nepristojan, toliko nam je bilo jasno. Verovatno veoma nepristojan. Jadna Lusi. Osetila sam sažaljenje prema svojoj sestri od tetke jer smo u spavaćoj sobi njenih roditelja, zapravo u fioci s čarapama njenog oca, teče Keneta, našle tu knjigu. Njoj to kao da nije smetalo pošto je već žurno prelazila na sledeće poglavlje: „Firentinski snošaj”.

„Luuuuuuuuuuuuuuuuuuuuuusi!” Tetka Suzana je imala dobra pluća i premda su nas razdvajala dva niza stepenica i nekoliko vrata, poskočile smo, pokrile novootkriveno blago kariranim vunenim čarapama i bez daha se stuštile do kuhinje.

„Tu smo!” Stvorile smo se kraj tetka Suzane.

„Oh! Prepale ste me! Hoćete mleko i kekse?”

„Da, molimo!”

Tetka Suzana nas je poslužila izdašnom količinom keksa s komadićima čokolade i sipala nam po čašu mleka. Pomislila sam da to sasvim ličim na Ameriku. U našoj kući keks se zvao „biskvit” i držao se pod ključem u metalnoj kutiji.

„Pa”, reče tetka Suzana, koja se uvek trudila da pokaže kako nadgleda razvoj svoje ćerke. „Čime ste se vas dve zanimale?”

Pogledale smo se. „Ničim.”

„O! Baš ničim?”

Tetka Suzana nas je znatiželjno pogledala kroz svoje velike okrugle naočare. Imala je istu dugu tamnu kosu kao i Lusi iako je ona svoju pokrivala narandžastom svilenom ešarpom opšivenom resama. Od svih majki koje su čekale kraj školske kapije, tetka Suzana je izgledala najegzotičnije.

„Samo smo se igrale”, uzvratila Lusi. „Nećeg super!”

Tetka Suzana sumnjičavo skupi oči. „Nadam se da niste opet čitale one knjige. Jeste li?”

Pogledale smo se kao krivci. Kako je samo saznala?

„Znaš da mi se ne dopada Inid Blajton. Ona je tako reakcionarna.”

„Nismo”, odgovori Lusi mada je, naravno, slagala. Čitala je nastavke *Čuvenih pet* brzinom kojom sam mogla da ih joj prokrijumčarim, s predanošću za koju sam mislila da samo zabranjena književnost može da probudi. Odrasla sam na *Najbezobraznijoj devojčici u školi* i na *Tajnih sedam* i nikada mi nije palo na pamet da kažem: „Super!”

Kada smo popile mleko, igrale smo se nove najomiljenije igre: proučavanja rečnika.

„**Misionarski**, *pridev* 1. koji se tiče crkvenog ili dobrovoljnog posla na teritoriji strane države. 2. Koji se tiče ubeđivanja ili preobraćanja drugih u skladu s nekom doktrinom, principima ili programom; propagandni.”

Pogledale smo se belo. Kakve to veze ima s bilo čim? Vratile smo se na pohabani deo rečnika pod kojim je zavedena reč „seks”.

„**Seks**, *imenica* 1. svojstvo ili osobina po kojoj se organizmi svrstavaju na ženke ili mužjake na osnovu njihovih reproduktivnih organa i funkcija. 2. ženke ili mužjaci koji se vode kao grupa. 3. uslov ili osobina da je nešto muško ili žensko. 4. seksualni nagon ili instinkt koji se ispoljava u ponašanju. 5. seksualni odnos.”

Lusi je odmah potražila reč **Odnos**, *imenica* iako smo to i ranije radile, svesne da nas to nigde neće odvesti. „Dešavanja ili razgovor između osoba ili grupa. 2. seksualni odnos.”

Rečnik kao ideja je baš smešan! Pravo je čudo što uopšte znamo značenje bilo čega. Satima smo unakrsno pretraživale reči, ali nam je istina, nekako, uzmicala. Bilo je šest sati i vreme da se pođe kući.

„Ćao, Lusi! Ćao, tetka Suzana!”

„Samo trenutak, Rebeka.” Tetka me je zaustavila na vratima i pružila mi kovertu koju je upravo olizala i zatvorila. „Molim te, daj ovo svojoj mami i kaži joj da bi nam bilo jako drago da ona i tata dođu.”

„Dobro, tetka Suzana. Ćao, tetka Suzana.”

„Slobodno možeš da me zoveš Suzana.”

„Da, t... Suzana.”

Okrenula sam se i otrčala niz prilaz za automobile.

„Ćao, tetka Suzana. Ćao, Lusi.”

Kada sam stigla kući, Tifani se motala po kuhinji, neraspoložena. Njeno durenje koje je ušlo u drugi dan, nije pokazivalo znake slabljenja. Dok smo se spremale za školu, majka nas je uzbuđeno dozvala. Ja sa četkicom u ustima, a Tifani češljajući kosu, otišle smo u dnevnu sobu gde je bio uključen televizor. U to vreme još nismo gledali televiziju uz doručak, pa smo odmah znale da je nešto važno posredi.

„Devojke, pogledajte!” Majka je uzbuđeno pokazivala rukama ka televizoru. „Ovo je istorijska prilika!”

Neka žena u šerpaplavom sakou govorila je u kameru. Bluza joj se završavala velikom mašnom na vratu dok je ona veoma sporo pričala baš kao što se u školi gospođa Prajs obraćala Stivenu Džermanu, koji je poticao iz nečeg što moja majka zove „razoreni dom” i koji se jednom upiškiio u pantalone na fizičkom.

„Ovo je prva žena premijer u Britaniji!”

Obe smo značajno pogledale sliku na ekranu.

Tifani lupi nogom o pod. Njene sandale *klarks* nečujno uroniše u meki tepih dnevne sobe, čije su narandžaste i smeđe spirale njen protest učinile nečujnim.

„Ali ja sam htela da postanem prva žena premijer u Britaniji!”

Zadivljeno sam je pogledala. Nisam imala pojma da je Britaniji nedostajala žena premijer.

„Žena premijer”, reče majka. „Ko bi pomislio”, prezrivo šmrknu. „Žao mi je samo njene dece.”

Tifani demonstrativno izađe iz sobe i zalupi vratima. Bila je visoka za svoje godine, a imala je naviku da zabacuje glavu što ju je činilo višom. Pratila sam je uz stepenice sve do odmorišta.

„Možeš da postaneš druga žena premijer”, rekla sam.

Ljutito me je pogledala. „Zaveži, Rebeka! Ko želi da bude drugi?”

Stuškila se u kupatilo. Slegnula sam ramenima i vratila se u svoju sobu. Ja sam najmlađe dete, pa sam se nekako navikla na to da uvek budem druga.

Majka se petljala s tiganjem kada sam joj predala tetka Suzaninu kovertu koju smo zajedno otvorile.

*Doktor Kenet Edwards i gospođa Edwards
Njihov dom
Subota, 16. jun 1979, jedan sat po podne
Stara parohija
Midlton
RSVP*

Pozivnica je bila odštampana na debelom kartonu sa zlatnim slovima ukrašenim baroknim zavijucima, pri čemu je slovo Nj u reči Njihov imalo najlepši zavijutak. Na vrhu, jarkoplavim mastilom bilo je ispisano „Gospodin i gospođa Monro i porodica”.

„Vidi ti ovo! Nekima se baš može!”

Ali se ipak smeškala dok je pevušila i pokušavala da pribode pozivnicu na plutanu tablu (sklanjajući raspored sastanaka Društva roditelja i nastavnika). Pokušavala je neko vreme da se izbori s debelim kartonom i pribadačom, ali ju je napokon spustila na pult za doručak, naslonivši je na činiju za šećer. Iznenada je odustala od planirane večere (umesto koje smo dobili zamrznute hamburgere i pomfrit... majka nije imala volje, a svakako ne bi bila srećna da zna kako je jelovnik od tog dana ostao zapamćen zauvek).

„Šta da obučem”, uzviknula je.

Pogledala sam oko sebe, ali nikog drugog nije bilo u sobi. Bilo mi je teško da zamislim kako majka zapravo traži savet od mene. Ipak, ozbiljno sam razmislila pre nego što sam odgovorila.

„Zašto ne nosiš onu crvenu haljinu sa srebrnom kopčom?”

Majka je imala ono što je baka Monro zvala „zgodan stas”. U crvenoj

haljini i sa podignutom kosom izgledala je kao uspešne sekretarice iz serija na ITV². Pogledala me je sumnjičavo.

„Mislim da *neću* to obući, Rebeka.”

„Mama?”

„Mmm.”

„Mama? Da li se razglednice šalju i kada smo kod kuće?” Stajala sam iščekujući odgovor, ali se ona vratila svom tiganju. Odgovor nisam dobila. A kada mi je uopšte stizao?

„Firentinski snošaj”, pročitala je Lusi. Ležale smo opružene na krevetu njenih roditelja koji je bio prekriven originalnim pačvork prekrivačem iz Nove Engleske, a ja sam pokušavala da vidim koliko dugo mogu da držim noge u vazduhu. Lusi je zamuckujući izgovarala reči od kojih je najmanje polovina bila bezobrazna.

„Snošaj sa ženom koja palcem i kažiprstom snažno povlači kožu penisa ka korenu i drži je razvučenom sve vreme”, nastavila je da čita Lusi. „Odličan način da se ubrza ejakulacija i snažno podstakne uživanje muškarca ako se postigne odgovarajuća napetost.”

Zastala je da dođe do daha dok sam ja progutala knedlu. Razumela sam samo jednu reč od deset izgovorenih, što je bilo dovoljno da se setim svog prethodnog upoznavanja sa seksom: na televiziji sam gledala *Ljubavnu priču** u kojoj se kapa s vunenom loptastom kičankom Rajana O'Nila provokativno trlja o kapu Ali Mekgro.

* *Ljubavna priča* (1). „Ispričana ponavljanjem scena iz prošlosti, ovo je krajnje sentimentalna ljubavna priča dvoje nesrećnih ljubavnika studenata – Olivera Baretta IV (Rajan O'Nil) i Dženi Kavileri (Ali Mekgro).”

„Veliki hit iz sedamdesetih godina počinje Oliverovim podsećanjem na prošlost: 'Šta može da se kaže o dvadesetpetogodišnjoj devojci koja je umrla? Da je bila divna i talentovana? Da je volela Mocarta i Baha, Bitlse i mene?’”

„Njihova ljubav pobeđuje uprkos različitom poreklu. On je završio skupu školu i bogati je naslednik Baretovih. Ona je iz siromašne, ali tople katoličke emigrantske porodice.”

„Najupečatljivije scene iz filma su one u kojima se oni igraju u snežnom pejzažu Harvarda, ljubeći se i grudvajući se.”

„Pošto su savladali mnoge prepreke, Dženi radi test na trudnoću kada otkriva da se smrtno razbolela od neke nejasne, ali užasne bolesti. Umire na Oliverovim rukama dok muzika nagrađena Oskarom pojačava emocije u srceparajućoj završnici.”

Lusi, zato što joj je tata doktor, ali ponajviše zato što voli da je uvek u pravu, tvrdila je da zna sve o svemu. „Kenet mi je rekao”, kazala bi ako bih pokušala da opovrgnem neku njenu nesuvislu tvrdnju, kao to da se žvakaća guma zalepi za srce ako je progutaš ili da može da se dobije rak od sunca. Lusi svoje roditelje nije zvala mama i tata. Zvala ih je Kenet i Suzana, što je meni bilo čudno i neprirodno. Lusi je ipak puno toga znala, to se nije moglo poreći. Ponešto bi čula od Else, rođake s tatine strane. Elsa je rekla Lusi da oseća svoje grudi kao dva oštra kamena kada ih neko udari, da Božić Bata ne postoji, i da Suzana i Kenet žive u „otvorenom braku”.

„Otvorenom?”

„Elsa kaže da je Suzana rekla da ne želi da podlegne ograničenjima malograđanskog morala.”

„O!” Zadivljeno sam gledala u Lusi.

Naravno, zajedno smo se bacile na proučavanje zajedničkog izvora informacija – rečnika. Pažljivo smo gledale sva objašnjenja zavedena pod „otvoren”, ali ona nisu imala nikakvog smisla.

„Otvoren za sugestije”, rekla je Lusi.

„Otvoren non-stop?”

„Otvoren ili zatvoren?”

„Sezame, otvori se!”

Na kraju smo odustale i prešle na igru *kerplank!*³.

„Mama?”

Bilo je subotnje jutro, a mi smo sedeli okupljeni oko pulta za doručak. Činilo mi se da majka pokušava da me ignoriše. Čitala je časopis *Samo za žene* dok sam ja poskakivala ispred nje, ali je ona okrenula glavu na drugu stranu.

„Mama?”

Nema odgovora.

„Mama?”

Konačno je okrenula stranicu i rekla: „Mm?”

„Šta je to otvoren brak?”

Otac zašuška novinama. Majka se premišljala, a onda je podigla glavu.

„Moliću lepo?”

„Šta je to otvoren brak? Je li to drugačije od *zatvorenog* braka?”

Nosila je naočare *reaktolajts* i kako je okrenula glavu, lice joj je iz senke izronilo na svetlost. Naočare su potamnele, a oči nestale.

„Ko ti, zaboga, sipa te ideje u glavu?”

„Niko. Samo sam se pitala.” Posumnjala sam da to baš i nije tako dobra zamisao. U našoj kući je postojalo nepisano pravilo da se na pitanja ne daju neposredni odgovori ukoliko posredni mogu da posluže.

„Tetka Suzana i teča Kenet žive u otvorenom braku.”

Otac ispusti *Dejli mejl*.

„Je l' tako”, reče majka.

Bila sam u nedoumici.

„Tetka Suzana ne podržava malograđanski moral.”

Tako nekako beše? Odjednom više nisam bila sigurna.

„Ma, je li tako? Pa, ništa me ne iznenađuje! Vuk dlaku menja...”

Majka je volela poslovice, pouzdano porodično nasleđe koje se prenosilo s kolena na koleno, od jedne do druge generacije i izlizalo od silne upotrebe. Skinula je naočare *reaktolajts* da bi ih obrisala kuhinjskom krpom.

„Kako je samo drska! Toliko imam da kažem.”

Otac se zakašljao i ponovo podigao novine dok sam iza korica časopisa *Samo za žene* videla kako mu majka nešto pokazuje dizanjem obrva. Ono što nijedno od njih dvoje nije shvatilo bilo je to da će ovo saznanje imati protivrečne posledice. Lusi je u tom trenutku obaveštavala svoju majku da tetka Dorin nosi brushalter *plejteks* i u krevetu.